

ВИСНОВОК

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо особливостей залучення засуджених до праці та ведення господарської діяльності в пенітенціарній системі)
(реєстр. № 10157 від 17 жовтня 2023 року)

За дорученням Голови Верховної Ради України від 18 жовтня 2023 року Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 2 лютого 2024 року (протокол № 153) проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо особливостей залучення засуджених до праці та ведення господарської діяльності в пенітенціарній системі) (реєстр. № 10157 від 17 жовтня 2023 року), поданий народним депутатом України Кузбитом Ю. М. та іншими народними депутатами України (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту його метою «є зміна підходів до залучення до корисної зайнятості засуджених як засобу ресоціалізації, зменшення фінансового навантаження на сплату єдиного соціального внеску...».

Для досягнення зазначеної мети Законопроектом пропонується внести зміни до Кримінально-виконавчого кодексу України, законів України «Про попереднє ув'язнення», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Зокрема, Законопроектом пропонується у Кримінально-виконавчому кодексі України: внести зміни до статей 60, 60¹, забезпечивши можливості засудженим до обмеження волі працювати на підставі цивільно-правових договорів; доповнити новими статтями 60² та 118¹ передбачивши законодавче врегулювання залучення засуджених до обмеження волі або позбавлення волі до праці у період дії воєнного стану та протягом двох років після його припинення або скасування; доповнити новими статтями 60³ та 122¹ задля врегулювання умов зарахування коштів засудженим до обмеження або позбавлення волі; пропонується доповнити статті 60 та 118 новими положеннями, згідно з якими при нарахуванні засудженому заробітної плати (винагороди) фізична особа - підприємець або юридична особа, для яких засуджені до позбавлення волі здійснюють виконання робіт чи надання послуг (за винятком випадків виконання робіт (надання послуг) за договорами цивільно-правового характеру з неприбутковими організаціями), спрямовує виправній колонії суму у розмірі 25 відсотків від фактично нарахованої засудженому заробітної плати (винагороди).

Крім того, пропонується збільшити кількість годин можливого щоденного залучення засуджених до обмеження або позбавлення волі, які не залучені до оплачуваної праці, до робіт з благоустрою колоній, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених.

Законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про попереднє ув'язнення» у частині визначення порядку вилучення, реалізації, знищення грошей, продуктів харчування, предметів та речей, заборонених для зберігання в місцях попереднього ув'язнення.

Пропонується визначити, що до персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України не належать працівники, які працюють за строковими трудовими договорами, із числа засуджених, які працюють на посадах в установах виконання покарань (слідчих ізоляторах) відповідно до Кримінально-виконавчого кодексу України (зміни до статті 14 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»).

До Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» пропонується внести зміни, згідно з якими передбачається встановлення для підприємств, установ та організацій, інших юридичних осіб, утворених відповідно до законодавства, незалежно від форм власності, виду діяльності та господарювання, а також фізичних осіб – підприємців, що використовують працю засуджених, нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на суму фактично нарахованої заробітної плати за працюючих на умовах строкового трудового договору або за цивільно-правовим договором засуджених.

Розглядаючи Законопроект, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

У Конституції України визначено, що Україна є демократична, соціальна, правова держава (стаття 1); людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (частина перша статті 3); засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду (частина третя статті 63).

Організація і діяльність органів і установ виконання покарань визначається виключно законами України, а Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, до повноважень якого належить прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85, пункт 14 частини першої статті 92, Конституції України).

Положеннями Кримінально-виконавчого кодексу України визначено, що кримінально-виконавче законодавство України регламентує порядок і умови виконання та відбування кримінальних покарань з метою захисту інтересів особи, суспільства і держави шляхом створення умов для виправлення і ресоціалізації засуджених, запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами, а також запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із

засудженими (частина перша статті 1). Основними засобами виправлення і ресоціалізації засуджених є встановлений порядок виконання та відбування покарання (режим), пробація, суспільно корисна праця, соціально-виховна робота, загальноосвітнє і професійно-технічне навчання, громадський вплив (частина третя статті 6). Держава поважає і охороняє права, свободи і законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну і правову захищеність та їх особисту безпеку (частина перша статті 7 Кримінально-виконавчого кодексу України).

Згідно із Європейськими пенітенціарними правилами 2006 року працю в місцях ув'язнення варто розглядати як позитивний елемент внутрішнього режиму та ніколи не застосовувати як покарання. Адміністрація пенітенціарної установи мусить прагнути надати ув'язненим достатньо корисної роботи. Характер роботи, яка надається, наскільки це можливо, повинен підтримувати або розвивати навички, які дозволять ув'язненому заробляти собі на життя після звільнення. У будь-якому випадку ув'язнені мусять отримувати за свою працю справедливу винагороду. Наскільки це можливо, працюючі ув'язнені повинні включатися до національної системи соціального забезпечення.

Враховуючи зазначене, Комітет загалом підтримує запропоновані у Законопроекті зміни підходів до залучення засуджених до корисної зайнятості, водночас, деякі положення Законопроекту потребують перегляду та доопрацювання, а також усунення суперечностей та неузгодженостей у його тексті, що, у разі прийняття Законопроекту за основу, має бути здійснено при доопрацюванні Законопроекту під час підготовки його до другого читання.

Так, зауваження до Законопроекту висловило Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини листом від 01 грудня 2023 року № 11077.2/12662/1/23/23/43.3 поінформовав про підтримку Законопроекту за умови врахування наданих ним зауважень та пропозицій.

Міністерство юстиції України листом № 151622/15287-4-23/7.4.2 від 17 листопада 2023 року повідомило про підтримку Законопроекту, а також листом № 15772/27/1-24 від 30 січня 2024 року надало свої пропозиції до Законопроекту. Зокрема, на думку Мін'юсту, потребують додаткового вивчення та обговорення запропоновані зміни до статей 4 та 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Крім цього, пропонується конкретизувати можливість залучення засуджених до праці (з відновлення України), в тому числі поза межами адміністративно-територіальної одиниці розташування установи виконання покарань, та доповнити Законопроект положеннями про установа Кабінетом Міністрів України чисельності персоналу органів та установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, таборів для тримання військовополонених та уповноважених органів з питань пробації.

Міністерство фінансів України надало експертний висновок згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України, відповідно до якого Законопроект

потребує доопрацювання з урахуванням зауважень Мінфіну, а також надання фінансово-економічних розрахунків потреби в коштах на його реалізацію разом з пропозиціями щодо джерел покриття додаткових видатків (лист від 13 листопада 2023 року № 10040-09-3/31082).

Пропозиції до Законопроекту також надало Міністерство соціальної політики України листом від 08 листопада 2023 року № 17244/0/2-23/54.

Крім того, Міністерство економіки України листом від 16 листопада 2023 року № 2422-01/62177-03 повідомило про підтримку Законопроекту за умови доопрацювання з урахуванням висловлених пропозицій та зауважень.

Враховуючи зазначене, члени Комітету вважають, що, у разі прийняття Законопроекту за основу, є необхідність у застосуванні положення частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України під час його підготовки до другого читання.

На підставі викладеного, а також відповідно до статей 93, 111 та 116 Регламенту Верховної Ради України Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного одинадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо особливостей залучення засуджених до праці та ведення господарської діяльності в пенітенціарній системі) (реєстр. № 10157 від 17 жовтня 2023 року), поданий народним депутатом України Кузбитом Ю. М. та іншими народними депутатами України, та за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу.

2. Звернутись до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити на пленарному засіданні під час розгляду даного Законопроекту, відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України, про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у тексті Законопроекту, інших структурних частин Законопроекту та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання Законопроекту.

3. Доповідачем від Комітету з цього питання на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити заступника Голови Комітету з питань правової політики Божика В. І.

